

เอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนภาษาไทยแก่นักศึกษาที่กำลังเรียนในระดับการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 ในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนี้ ถือได้ว่าเป็นการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (Second Language) กล่าวคือ นักศึกษาเป็นผู้ที่ใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่านักศึกษาได้เคยเรียนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาตอนต้นมาจากโรงเรียนรัฐบาลมาแล้วก็ตาม แต่เมื่อจบการศึกษาแล้ว นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ทำให้นักศึกษาลืมภาษาไทยไปเสียส่วนใหญ่ ดังนั้นภาษามลายูที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันจึงจัดได้ว่าเป็นภาษาแม่ ส่วนภาษาไทยนั้นเป็นภาษาที่ 2

การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 มีสิ่งที่ต้องพิจารณาคือ หลักการทางภาษาศาสตร์ และหลักการสอนดังนี้

กานดา ณ ถลาง ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักการทางภาษาศาสตร์ที่นำมาเป็นปัจจัยในการสอนภาษาไทยได้แก่

1. ภาษาคือคำพูด ไม่ใช่ข้อความ ต้องสอนคำพูดทั้งประโยคในรูปของภาษาที่ใช้พูดในชีวิตจริง นำไปใช้จริงในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน
2. ภาษาเป็นเรื่องของการสร้างนิสัย คือ ผู้เรียน เรียนภาษาโดยการเลียนและท่องจำก่อน การเลียนและการท่องจำ เมื่อมีมากขึ้น ผู้เรียนก็จะสามารถใช้ได้โดยอัตโนมัติ นั่นคือ การใช้ภาษาของผู้เรียนได้เกิดเป็นนิสัย การสอนภาษาต้องให้ผู้เรียนเลียนการออกเสียง และท่องจำภาษาก่อนแล้วฝึกฝนให้สามารถใช้ภาษาได้โดยอัตโนมัติในที่สุด
3. การสอนภาษา ต้องสอนภาษา ไม่ใช่สอนเกี่ยวกับภาษา คือ ให้ผู้เรียน เรียนการใช้ภาษา ไม่ใช่ให้เรียนหลักภาษา

4. ภาษาคือ สิ่งที่เราของภาษานั้น ๆ พูด ไม่ใช่สิ่งที่ผู้ใดคนหนึ่ง คิดว่า จะต้องพูด เช่นนั้นเช่นนั้น บทเรียนที่ใช้จะต้องเป็นภาษาที่ใช้จริง ๆ

5. ภาษาแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน เราต้องศึกษาลักษณะ โครงสร้าง ของภาษาที่เป็นภาษาเดิม หรือภาษาแม่ของผู้เรียนว่ามีสิ่งใดแตกต่างไปจากลักษณะของภาษา ต่างประเทศหรือภาษาที่ 2 จะเรียนการจับบทเรียน ควรเป็นการฝึกฝนเรื่องต่าง ๆ ที่เป็น ปัญหาตั้งแต่ที่จำเป็นที่สุดตามลำดับ¹

การศึกษาถึงความแตกต่างและความคล้ายกันของ โครงสร้างใน 2 ภาษา เป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการที่จะ เรียนภาษาใดภาษาหนึ่งใน 2 ภาษานั้น เพราะการเปรียบเทียบจะทำให้รู้ว่า ส่วนที่คล้ายคลึงกันนั้นจะช่วยให้การเรียนการสอนภาษา คำเนินไปโดยสะดวกที่สุด กล่าวคือ ครูอาจจะสอนให้นักศึกษาเข้าใจและใช้ได้ง่ายขึ้น

เรซซาเดย์ (Rezzadeh) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์เปรียบเทียบ แบบสร้างของภาษาอังกฤษ และภาษาสเปน เป็นภาษาที่ 2 ตอนนักเรียนชาวเปอร์โตริกัน ในการศึกษาที่จัดทำในมลรัฐอินเดียนากับนักเรียนในระดับเกรด A จำนวน 100 คน โดย ศึกษาถึงแบบสร้างของทั้ง 2 ภาษา ในแง่ความคล้ายกันและแตกต่างกัน การศึกษานี้จะมี คุณค่ากับผู้สร้างหลักสูตร และผู้เขียนแบบเรียน และอาจเป็นสิ่งเร้า ให้นักการศึกษาได้ ค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ต่อไปอีกด้วย²

นอกจากเรียนรู้ถึง โครงสร้างของภาษาของทั้ง 2 ภาษาแล้ว ระบบเสียง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา ระบบเสียงภาษามลายู ซึ่งเป็นภาษาแม่ของนักศึกษา

¹ กานดา ณ ถลาง, วิธีสอนภาษาอังกฤษกับหลักจิตวิทยา (ศูนย์ภาษาอังกฤษของ โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 29.

² Gloria I. Rezzadeh, "A Comparative Analysis of the Structure of First Grade Children's Oral Speech in Spanish and English," Dissertation Abstracts (1967): 2231A - 2232A.

มีความแตกต่างจากระบบเสียงในภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่ 2 พอสรูปไปคั้งนี้

1. ระดับเสียงภาษามลายู อยู่ในระดับกลางและต่ำ ไม่อยู่ในระดับสูง
 ชาวมลายูที่พูดภาษาไทยได้พอควร มักพูดคำเสียงสูงคลาดเคลื่อน เช่น เสือ เป็น เชื้อ
 ฉัน เป็น ชัน เขา เป็น เคา ข้าว เป็น ข่าว ผอม เป็น พ่อม ฯลฯ

2. ในภาษามลายูไม่มีเสียงควบกล้ำที่แท้ เพียงออกเสียงทั้งสองให้
 ประชิดกัน คงได้เสียงของพยางค์ทั้งสองนั้นอยู่

3. คำภาษามลายู ส่วนใหญ่เป็นคำ 2 - 3 พยางค์ และที่มากพยางค์
 กว่านี้ก็มี เมื่อต่อเติมเข้าอีก จำนวนพยางค์ก็ยิ่งมากขึ้น คำภาษามลายูจึงประกอบด้วยพยางค์
 ครึ่งเสียง (Indeterminate Sound) กับพยางค์เต็มเสียง ช่วงเวลาในการออกเสียง
 แต่ละพยางค์สั้นและเสียงเบา เวลาพูดรู้สึกว่เร็วและพยางค์มักขาดหาย ทำให้คำที่พูดออก
 เป็นเสมือนคำใหม่ เพราะจำนวนพยางค์ไม่เท่าเดิม เช่น Sekolah letahan guru
 (เซอะ โกล๊ะลาเทศันกูรู แปลว่า โรงเรียนฝึกหัดครู) ฯลฯ

4. ในภาษามลายูเสียงสระ เคียวมีน้อย

ก. เสียงสระเคียว ได้แก่เสียง เออะ, อะ - อา, อี - อี,
 เอะ - เอ (แอะ - แอ), อู - อู, โอะ - โอ (เออะ - ออ) ในวงเล็บเป็นเสียง
 รongหรือเสียงเพี้ยนไม่มีเสียงสระ อี - อี

ข. สระเสียงควบ คือ การออกเสียงสระเคียว 2 เสียง หรือ
 3 เสียง ควบกัน แต่เสียงสระเหล่านั้นมิได้กลมกลืนเข้ากันสนิทเพียงแต่ออกเสียงสระแต่ละ
 เสียงเรียงลำดับกันไปอย่างประชิด แต่มิให้กระแสเสียงขาดลง โดยการเปลี่ยนท่าหรือ
 ตำแหน่งประกอบเสียง โดยเร็วต่อเนื่องกัน แต่ยังฟังแยกออกได้เป็นเสียงสระแต่ละเสียงอยู่
 เช่น Bermanin (เลน) เป็นต้น

ค. เสียงสระที่มีตัวสะกด เป็นเสียงในแม่ กบ กค กน กม กง
 เกอย เสียงสระจะเป็นเสียงสั้น (จะมีเสียงยาวบ้างบางคำ แคน้อย) นอกจากนี้ แม้มี
 พยัญชนะบางตัวสะกด แต่ยังเน้นเสียงในมาตราแม่ ก - กา อยู่ เช่น บุกรุก จะออกเสียง

เป็น บุร เป็นคน¹

เกี่ยวกับหลักการสอน คาร์รอล (J.B. Carroll) ได้กล่าวไว้ในบทความ
เรื่อง "Research on Teaching Foreign Language" 4 ประการ คือ

1. สอนสิ่งที่สอนด้วยคำพูดก่อนการ สอน เขียน
2. สอนถึงการเปรียบเทียบเชิงวิชาการระหว่างภาษาของผู้เรียนกับ
ภาษาที่จะสอน
3. การสอนจำเป็นจะต้องฝึกฝนแบบสร้างของภาษาอย่างหนักหน่วง โดย
ใช้วิธีที่เรียกว่า "การฝึก โครงสร้าง" (Pattern Practice) นั่นคือ ครูเป็นผู้แก้ปัญหา
ให้เด็ก โดยการฝึกทักษะอันเป็นเรื่องของการ สร้างสมและการกระทำจนกระทั่งเกิดเป็นนิสัย
ใช้วิธีฝึกอย่างหนักหน่วงในเรื่อง ระบบเสียง คำ หรือแบบสร้างของภาษา
4. การเรียนต้องพยายามให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับการ สื่อสาร
ความหมายกันในชีวิตจริงมากที่สุดที่จะทำได้²

นอกจากหลักการทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาแล้ว ยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ
หลายอย่างที่จะมีส่วนให้นักศึกษาที่พูดภาษาไทยไม่ได้สนใจศึกษาภาษาไทยและสามารถใช้
ภาษาไทยได้ดี ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ครู จุดมุ่งหมายในการสอน เนื้อหา
ที่สอน วิธีสอนและกิจกรรม อุปกรณ์การสอน และคู่มือครู การวัดผล นักเรียน ตลอดจน
ผู้ปกครองนักเรียนและสิ่งแวดล้อม จะได้อีกกล่าวแต่ละอย่างดังต่อไปนี้

¹กรมการฝึกหัดครู, วิธีพิเศษในการสอนภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์การ
ศาสนา, 2507), หน้า 75 - 77.

²J.B. Carroll, "Research on Teaching Foreign Languages,"
Handbook for Research on Teaching, (1963): 1060-1100.

ผู้บริหารการศึกษา

สุรินทร์ สรสิริ ได้กล่าวถึงหลักปฏิบัติในการบริหาร โรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ควรจะส่งเสริมให้ครูได้ร่วมมือกัน ทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของชาติ
2. รายการสอนของ โรงเรียนควรจะเป็นกิจกรรมที่ได้รับความร่วมมือจากครูและนักเรียน และช่วยกันทำงานให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่วางไว้
3. อาคารเรียนและเครื่องใช้ไม่สอย ตลอดจนอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ควรจะใช้ให้คุ้มค่ามิใช่เก็บไว้ในตู้ให้สวยงาม
4. ควรจะอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ให้แก่ครู นักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ทุกท่าน เท่าที่จะสามารถทำได้
5. นักเรียนควรจะได้รับทราบหมายให้ทำการงานตามความเหมาะสมแก่สภาพ เพื่อให้งงเกิดผลดีแก่โรงเรียนของตน
6. นโยบายการบริหาร โรงเรียน ควรเป็นแบบประชาธิปไตย ยอมให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โรงเรียนบ้าง
7. การมอบหมายอำนาจให้แก่ครูคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่แทนตน ควรพึงระมัดระวังให้เป็นไปด้วยดี ถ้าจะมีการมอบหมายอำนาจบางอย่างให้แก่ักเรียนบ้าง ก็ควรให้มีการนิเทศอย่างใกล้ชิด
8. พยายามหาครูหรือบุคลากรอื่น ๆ ที่ได้รับการฝึกฝนดีไว้ใช้แล้วพยายามมอบหมายงานที่เหมาะสมให้ทำ เพื่อเกิดผลดีแก่ส่วนรวม
9. ระเบียบและข้อบังคับใด ๆ ที่จัดทำขึ้น จะต้องให้ทุกคนเข้าใจความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ให้แจ่มแจ้ง เพื่อป้องกันความเข้าใจผิด
10. กิจกรรมใด ๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อให้งงเกิดผลดีแก่ส่วนรวมนั้น ควรได้รับการส่งเสริม
11. ความเป็นผู้นำของครูใหญ่ ควรเป็นไปในด้านการส่งเสริมครูและนักเรียนให้ร่วมกันทำงานเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของ โรงเรียน

12. ควรปลูกฝังนิสัยของครูและนักเรียนตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ในด้านการสร้างสรรค์ แล้วพยายามใช้สิ่งนั้นให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียน¹

พนัส หันนาคินทร์ ได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับการสร้างกำลังใจในการทำงาน ซึ่งสรุปได้ว่า

1. การจัดให้คณะครูเกิดความพึงพอใจในงานอาชีพซึ่งมีองค์ประกอบหลายอย่างคือ

ก. มีจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน ทุกคนให้ความร่วมมือในการทำงาน

ข. ครูใหญ่รู้จักเลือกงานให้เหมาะสมกับความสามารถของครู

ค. การได้รับการเชื่อถือจากครูใหญ่

ง. ให้มีความรู้สึกตัวว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของคณะครู

จ. ปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งครูใหญ่ควรให้ความช่วยเหลือ

ฉ. ให้ครูได้มีโอกาสผ่อนคลายความตึงเครียด

2. ความสามารถในการบริหารงานของครูใหญ่ คือ ครูใหญ่จะต้องมีสมรรถภาพในการทำงาน รักงาน เอาใจใส่ในงาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน²

จะเห็นได้ว่าความพึงพอใจ ขวัญ และกำลังใจในการทำงาน การทำงานเต็มกำลังความสามารถ ความร่วมมือในการทำงาน ฯลฯ ของครูผู้สอนขึ้นอยู่กับผู้บริหารแทบทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการที่จะช่วยให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

¹ สุรินทร์ สรรสิริ, "การบริหารโรงเรียน," ศูนย์ศึกษา 11 (พฤศจิกายน 2514):

13.

² พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียนเบื้องต้น (วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน, 2509), หน้า 54 - 60.

ศึกษานิเทศก์

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมส่งเสริมการศึกษา ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสามารถของศึกษานิเทศก์ สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์ควรสามารถแนะนำครู ครูใหญ่ และนักเรียนถึงที่มาของเอกสาร หนังสือและวัสดุ ซึ่งขอใช้เปล่าหรือที่ซื้อได้ในราคาถูก
2. ศึกษานิเทศก์ควรสามารถให้คำแนะนำหลายอย่าง หลายประการเกี่ยวกับแหล่งวิชาทางธรรมชาติ ทางมนุษย์และทางสังคม
3. ศึกษานิเทศก์ควรสามารถให้คำแนะนำถึงวิธีใช้แหล่งวิชาของชุมชนชนให้ได้ผลดียิ่งอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย
4. ศึกษานิเทศก์ควรจะค้นคว้าหาความรู้ สักตัวอยู่เสมอ ซึ่งตนเองจะเป็นแหล่งวิชาที่คณะครูจะได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินการสอนให้ได้ผลดี¹

นอกจากนั้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมส่งเสริมการศึกษา ยังได้กล่าวถึงงานที่ศึกษานิเทศก์ต้องทำ โดยสรุปได้ 5 ประการ คือ

1. ช่วยเหลือ โรงเรียนในด้านการจัดการและการบริหารการศึกษา ได้แก่
 - ก. รับประทานครู
 - ข. รับประทานหรือกับคณะครู
 - ค. ช่วยเหลือครูให้มีความรู้ในด้านการสอน โดยการอบรม
 - ง. เข้าไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน เพื่อหาทางช่วยเหลือหรือแนะนำ
- จ. สานักการ สอนให้ครูดูบ้างในบางโอกาส
- ฉ. ช่วยเหลือครูในด้านการจัดการสอน เช่น การใช้อุปกรณ์การสอน

¹หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมส่งเสริมการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการนิเทศการศึกษ (พระนคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2504), หน้า 32.

ให้เป็นไปตามเนื้อหาของวิชาที่สอน

- เพิ่มพูนขึ้น
- ข. ช่วยรวบรวมความรู้ในด้านการศึกษาเพื่อเผยแพร่ให้ครูมีความรู้
- เปลี่ยนวิทยฐานะ
- ค. หาทางช่วยเหลือครูให้รู้จักปรับปรุงตัว เช่น การส่งเสริมการ
- เข้ามาร่วมมือกับโรงเรียน
- ง. เผยแพร่การศึกษาและกิจการของโรงเรียนให้ชุมชนเข้าใจและ
- ร่วมมือกับครูวางแผนการสอนให้เป็นไปตามสภาพท้องถิ่น
- จ. ร่วมมือกับครูวางโครงการปรับปรุงโรงเรียน
- ฉ. แนะนำการวัดผลงานของนักเรียน เช่น การวัดผลในด้านพัฒนา

การวัดผลวิชาต่าง ๆ และการออกข้อสอบ เป็นต้น

2. เสนอแนะหรือให้คำปรึกษาแก่กรมในด้านวิชาการและการบริหารการศึกษา
3. ทำหน้าที่เป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายวิชาการกับฝ่ายบริหาร
4. ช่วยเหลือในด้านจรรยาบรรณครู
5. ทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับงานของศึกษานิเทศก์¹

ศึกษานิเทศก์เป็นผู้มีบทบาทที่จะช่วยให้ครูได้รับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ รวมทั้งเป็นผู้คอยแนะนำ ช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษาในด้านการศึกษา โดยเฉพาะ หากศึกษานิเทศก์ได้เข้าใจดี ติดตามนิเทศการสอนอยู่เสมอก็ทำให้งานการสอนของครูประสบผลสำเร็จ แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ การนิเทศการสอนของศึกษานิเทศก์มักจะไม่ทั่วถึง ยิ่งถ้าเป็นโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นที่ห่างไกลความเจริญมากเท่าใด ก็ยิ่งขาดการนิเทศมากเท่านั้น

¹หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการนิเทศการศึกษา, หน้า 95.

ครู

อภาพ ไชยทิต ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ครูกับการสอนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมในประเทศไทย" สรุปความตอนหนึ่งได้ว่า นักเรียนจะเรียนภาษาอังกฤษได้ดีหรือไม่ นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ คือ ครูจะต้องมีความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางด้านวิชาครู และความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีสอนต่าง ๆ โดยเฉพาะวิธีสอนแบบ The Aural-Oral Approach คือในการสอนจะให้เด็กได้ฝึกทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน ครบในแต่ละชั่วโมงที่สอน¹

สกล นิลวรรณ กล่าวว่า โรงเรียนคือ ครู ครูเป็นหัวใจของโรงเรียน ใน การดำเนินงาน เพื่อใช้ภาษาไทยให้แพร่หลาย ครูเป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญยิ่ง ซึ่งครูที่สอน ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาที่พูดภาษามลายูควรปลูกฝังดังนี้

- ก. มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนไทยมุสลิม ต่อการสอนภาษาไทย
- ข. บุคลิกลักษณะของครู ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีของชาว

มุสลิม

ค. มีความรู้ที่ทั้งในวิชาที่สอนและความรู้ทั่วไป

ง. เอาใจใส่ในการสอน มีการเตรียมการสอน เตรียมอุปกรณ์การสอน

อยู่เสมอ

จ. รู้จักติดต่อสมาคมกับผู้ปกครองนักเรียนเสมอ

นอกจากนี้แล้ว ครูควรจะได้สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชนมุสลิม ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้

1. ทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัด กิจกรรมทางสันตนาการ การกีฬา การประชุมพบปะ ปรีกษาหารือต่าง ๆ ได้

¹อภาพ ไชยทิต, "ครูกับการสอนภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2503), หน้า 95.

2. ปรับปรุงสภาพของโรงเรียนในค่านบริเวณอาคาร สถานที่ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย สุขลักษณะ ให้ดีเป็นแบบอย่างได้
3. ปรับปรุงโรงเรียนให้มีอุปกรณ์การสอนภาษาไทย และครูควรถือว่าเด็กนักเรียนเป็นสิ่งอันสำคัญในการเผยแพร่ภาษาไทยในชุมชน
4. จัดโรงเรียนและบ้านพักครู ให้เป็นศูนย์กลางส่งเสริมการศึกษาของหมู่บ้าน มีห้องสมุด วิจัย เป็นที่ประชุมกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
5. เปิดการสอนภาษาไทยพิเศษ ให้ความรู้เรื่องภาษาไทย ความรู้ทั่วไป คำนอานามัย เกษตร เศรษฐกิจ การอาชีพ เป็นต้น
6. จัดนิทรรศการ และกิจกรรมทางการศึกษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ และเป็นการสนุกสนานรื่นเริง พบปะกันระหว่างผู้ปกครอง ชาวบ้าน และโรงเรียน¹

คุณสมบัติและหลักการปฏิบัติที่กล่าวมานั้น ครูจำเป็นจะต้องใช้เวลา พยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถ การที่ครูจะสอนภาษาไทยให้ได้ผลดี ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู และวิชาภาษาไทย เป็นอันดับแรก นอกจากนั้น ครูผู้สอนภาษาไทยก็จะต้องมีความรู้ในวิชาภาษาไทยที่ลึกซึ้งด้วย ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้ได้ผลดีนั้น การเตรียมตัวครูเป็นสิ่งสำคัญมาก ครูจะต้องได้รับการปลูกฝัง ฝึกหัดอบรม ทั้งทางค่านวิชาการ วิชาครู เพื่อทำการสอนโดยเฉพาะ นอกจากนี้ เครื่องมือต่าง ๆ ที่ครูจะนำมาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการจะต้องจัดเตรียมให้พร้อม เพราะถ้าขาดแล้ว อาจจะเป็นอุปสรรคที่ครูไม่สามารถจะบรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการได้

ดร. ไบรซ์ แวน ไชยอค (Dr. Bryce Van Syoc) กล่าวว่า "ครูที่รู้จักลักษณะ โครงสร้างของทั้งสองภาษาย่อมช่วยนักเรียนได้มาก และยิ่งชอบได้มากขึ้นไปอีก

¹ กรมฝึกหัดครู, วิธีพิเศษในการสอนภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2506), หน้า 103.

ถ้าเราสามารถเปรียบเทียบโครงสร้างของภาษาทั้งสองได้ เราควรจะรู้ว่าส่วนไหนของภาษาทั้งสองคล้ายคลึงกันและส่วนไหนแตกต่างกัน¹

จุดมุ่งหมายของการสอน

เคลย์ ได้ศึกษาจุดมุ่งหมายทั่วไปในการสอนภาษาอังกฤษเมื่อปี 1950-1951 ได้เน้นไว้ว่าการเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสอน เพราะจุดมุ่งหมายในการสอนเปรียบเสมือนกฎแจ้ไปสู่วิธีสอน และการเตรียมการสอนของครู²

ความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยเป็นอย่างดียิ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครู เพราะครูจะได้จัดเตรียมการสอนให้เหมาะสมและบรรลุผลถึงความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จุดมุ่งหมายในการสอนเปรียบเสมือนกฎแจ้ที่สำคัญในการเตรียมกลวิธีสอนของครู จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างชัดเจนที่สุด วิธีการสอนที่ดีที่สุดจะไม่มีคุณค่าเพียงพอ ถ้าไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอน ครูที่จะสอนภาษาไทยให้ไ้ผลดีที่สุดจึงจำเป็นที่จะต้องรู้จักจุดมุ่งหมายอย่างแจ่มแจ้งและมีกลวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมกับพื้นฐานและสภาพของนักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาพัฒนาความมั่งคั่งทางภาษาไทยยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายทั่วไปของวิชาภาษาไทยในหลักสูตร การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ าระดับ 3 ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยว่าเป็นภาษาประจำชาติ มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ต้องธำรงรักษาไว้และต้องส่งเสริม

¹ | ซอก บี แวน, แนววิธีสอนภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์สำหรับประเทศไทย (กรุงเทพฯ:แพรวพิตยา, 2515), หน้า 73.

² L.N. Clay, "General Objectives in the Teaching of English," The Journal of Educational Research (January 1965): 345-356.

2. สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ทั้งรับฟังและถ่ายทอดความรู้ลึก
นึกคิดอย่างถูก มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาไทยในการแสวงหาความรู้พลิกเฟลีน ซึ่งจะช่วยให้
เกิดความซาบซึ้งและเกิดสุนทรียภาพ
4. สามารถใช้ทักษะทางภาษาในการคิดค้นหาเหตุผล อันจะเป็นประโยชน์
แก่ตนเองและส่วนรวม
5. เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้ดียิ่งขึ้น
6. เพื่อส่งเสริมให้เป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน และรู้จักเลือกหนังสืออ่านได้
อย่างเหมาะสม
7. ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษา และ
วรรณคดีในแง่ที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ในแง่ที่สร้างเสริมความงดงามในชีวิต

จุดมุ่งหมายเฉพาะ

1. ปฏิบัติความคำสั่งและตอบคำถามจากเรื่องราวที่ฟังได้
2. อภิปราย ถ่ายทอดข้อเท็จจริงจากเรื่องราวที่ฟังได้
3. ปฏิบัติตนในการฟังและพูดได้ถูกต้องตามกาลเทศะ
4. ใช้คำพูดได้ถูกต้องและเหมาะสม
5. ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ ได้ถูกต้อง ชัดเจน
6. ตั้งและตอบคำถามได้ตรงประเด็น
7. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
8. พูดในที่ประชุมและ โอกาสต่าง ๆ ได้
9. อ่านหนังสือได้ถูกต้อง ชัดเจน ตามหลักการอ่าน
10. ใช้พจนานุกรมช่วยในการหาความหมายของคำ
11. เล่าเรื่องตามที่กำหนดให้ได้
12. อ่านบทร้อยกรอง ทำนองเสนาะได้

13. เขียนหนังสือคำถูกต้อง
14. เรียงความ ย่อความ เขียนจดหมาย กรอกร้อยความในแบบรายการได้
15. ทำรายงาน ค้นคว้าได้
16. ใช้เครื่องหมายวรรคตอน และรู้จักเว้นวรรคตอนได้
17. บอกชนิด หน้าที่ของคำในประโยคได้
18. ใช้อักษรย่อคำถูกต้อง
19. ใช้คำราชาศัพท์ได้อย่างเหมาะสม¹

เนื้อหาที่ใช้สอน

เนื้อหาวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3
พุทธศักราช 2522 กำหนดไว้ดังนี้

การฟังคำสั่ง คำถาม คำอธิบาย คำแนะนำ

การฟังเรื่องราวต่าง ๆ การฟังสนทนา ข่าว บทความ

มารยาทในการฟังและพูด

การออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำต่าง ๆ

การฝึกพูดข้อความ ถ้อยคำที่พูดตามกาลเทศะ

การตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนาเรื่องราวต่าง ๆ

การพูดในที่ประชุม

การพูดจริงใจ เชิญชวน แสดงความคิดเห็น

ฝึกอ่านออกเสียงตามข้อความที่ใช้ฝึก

ฝึกการอ่านในใจ

¹กรมการศึกษานอกโรงเรียน, หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3-4
วิชาภาษาไทย (พระนคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2522), หน้า 1.

การอ่านบทประพันธ์และทำนองเสนาะ

ฝึกการใช้พจนานุกรม

ฝึกการเขียน คัดลายมือ

ฝึกเขียนตามคำบอก

การเขียน เรียงความ ย่อความ พรรณนา บรรยาย แสดงความคิดเห็น

การเขียนจดหมายส่วนตัว ธุรกิจ กรอกแบบรายการต่าง ๆ

ชนิดและหน้าที่ของคำต่าง ๆ ในประโยค

เครื่องหมายวรรคตอน การเว้นวรรคตอน อักษรย่อต่าง ๆ¹

วิธีสอนและกิจกรรม

ในประวัติการสอน ภาษาเป็นภาษาต่างประเทศ มีวิธีสอนหลายวิธีที่ใช้กันมา เพื่อตอบสนอง วัตถุประสงค์ของการเรียนภาษา วิธีใหญ่ ๆ ได้แก่

1. วิธีไวยากรณ์ - แปล (Grammar-Translation Method)
2. วิธีตรง (Direct Method)
3. วิธีอ่าน (Reading Method)
4. วิธีฟัง - พูด (Audio-Lingual Method)²

อังกฤษ ผลการทดลอง ได้กล่าวไว้ในหนังสือ วิธีพิเศษในการสอนภาษาไทย ถึง วิธีการสอนภาษาที่ 2 ที่นิยมใช้ และเป็นที่รู้จักแพร่หลาย มีอยู่ด้วยกัน 3 วิธีคือ

1. วิธีแปล - ไวยากรณ์

¹กรมการศึกษานอกโรงเรียน, คู่มือหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 - 4 วิชาภาษาไทย, หน้า 1 - 16.

²กานดา ณ กลาง, วิธีสอนภาษาอังกฤษกับหลักจิตวิทยา, หน้า 27.

2. วิธีประ สบการณ์ตรง

3. วิธีภาษาศาสตร์¹

สกล นิลวรรณ ได้เสนอแนะ กิจกรรม และคำแนะนำในการสอนภาษาที่ 2

ดังนี้

1. จัดให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการสนทนาระหว่างครูกับนักเรียน
2. ครูพร้อมที่จะสนทนาหรือเร้าให้เด็กสนทนา
3. ครูจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย สิ่งแวดล้อม สถานการณ์
4. ครูมีเป้าหมายในการสอน ซึ่งบรรลุถึงได้ไม่สูงเกินไป
5. ครูจัดประสบการณ์เกี่ยวกับภาษาเป็นขั้น ๆ เริ่มด้วย ฟัง พูด สนทนา อ่าน และเขียน เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาโดยอิสระ
6. ครูต้องสนใจเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อหาทางปรับปรุงข้อบกพร่องในการใช้ภาษาของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น
7. จัดให้มีการฝึกหัดการใช้ภาษาบ่อย ๆ
8. จัดให้นักเรียนมีกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนักเรียน, ครู หรือกลุ่มชนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความพอใจในการใช้ภาษาไทยและมีสถานการณ์ที่ต้องใช้ภาษาไทยอยู่เสมอให้เกิดความเคยชินในการใช้ภาษาไทย

กิจกรรมที่ควรจัดในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2

1. ร่วมการสนทนา เช่น การสัมภาษณ์บุคคล และการแนะนำบุคคล
2. ร่วมในการประชุม
3. รายงานด้วยปากเปล่า เช่น รายงานเรื่องของตนเอง รายงานเรื่อง การบ้านที่ครูแนะนำให้ทำ

¹ อังกาบ ผลากรกุล, "การเรียนภาษาที่สอง" วิทยสาร 3 (20 - 21 มกราคม 2510), หน้า 68 - 69.

4. เล่านิทานเรื่องที่เคยได้ฟังมา หรือภาพยนตร์ที่เคยได้ดูมา
5. อธิบายเรื่องต่าง ๆ จากรูปภาพ, คู่มือการอ่าน
6. อ่านประกาศกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
เขียนประกาศกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
เขียนข่าวหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน
เขียนหนังสือติดต่อกหรือจดหมาย
7. ร้องเพลงไทย
8. เล่นเกมต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาไทยในการเล่น
9. อ่านหนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ ภาพโฆษณาที่ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับความสามารถเข้าใจภาษาของตนได้

10. ใช้สิ่งพิมพ์ในวิชาเรียน วิชาอื่น ๆ ที่ใช้ภาษาไทย

11. สนทนากับเพื่อนเล่นโดยใช้ภาษาไทย¹

กิจกรรมเหล่านี้ ครูต้องเป็นบุคคลสำคัญที่คอยแนะนำชักจูง ชักถาม ให้เด็กได้ร่วมแสดงและใช้ภาษาไทยอยู่เสมอ ครูต้องมีทัศนคติที่ดีในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 มีบุคลิกลักษณะที่ชวนให้สนทนาได้ตาม มีอารมณ์เยือกเย็นแจ่มใสเสมอ

พยูเคนส์ ได้ศึกษาโดยใช้วิธีการเปรียบเทียบวิธีสอนต่าง ๆ เพื่อที่จะเลือกนำมาใช้ในการสอนภาษา โดยค้นคว้าเพื่อให้รู้จำนวนของผู้ประสบปัญหาในการใช้ภาษา โดยการเน้นหลักไวยากรณ์ แล้วสรุปว่าวิธีการนี้ดีกว่าวิธีอื่น ๆ²

การเลือกวิธีสอนและกิจกรรมมาใช้เป็นสิ่งสำคัญมาก ครูจะต้องรู้จักใช้

¹กรมการฝึกหัดครู, วิธีพิเศษในการสอนภาษาไทย, หน้า 104 - 105.

²Cutright Prudence, "A Comparison of Methods of Securing Correct Language Usage," The Elementary School Journal (1974): 681 - 690.

วิจารณ์งาน ในการเลือกเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนของตน ครูทั้งหลายควรรู้จักศึกษาเกี่ยวกับนักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ แบบเรียน และสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปอย่างละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน เพื่อเป็นการเตรียมก่อนจะลงมือใช้วิธีสอนที่ใดเลือกแล้ว จึงจะช่วยให้วิธีสอนบรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้ คำนึงครูพึงตระหนักว่า จะเอาวิธีการสอนหรือกิจกรรมวิธีใดวิธีหนึ่งมาใช้กับนักเรียนในทุก ๆ สภาพไม่ได้ แต่วิธีสอนที่ดีที่สุด ย่อมจะได้อผลดีที่สุดเมื่อใช้กับนักเรียนในสภาพที่เหมาะสมกับวิธีนั้นที่สุด

อุปกรณ์การสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปคุณค่าของอุปกรณ์การสอนไว้ดังนี้

1. อุปกรณ์ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตามสภาพความเป็นจริง ช่วยให้ผู้เรียนมีรากฐานของการเรียนและความเข้าใจ
2. อุปกรณ์การสอน สามารถจะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงทัศนคติของผู้เรียนได้
3. การใช้สื่อทัศนอุปกรณ์ ช่วยให้ผู้เรียนทั้งชั้นหรือทั้งหมู่ได้รับประสบการณ์ร่วมกัน ประสบการณ์ร่วมนี้จะช่วยให้เด็กได้เรียนร่วมกัน โดยแบ่งปันความรู้แก่กัน ร่วมให้ความคิด ความเห็น และร่วมกันทำงานได้ดี ทั้งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติอันดีต่อระบอบประชาธิปไตย
4. สื่อ-ทัศนอุปกรณ์ สามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องระยะทางและเวลาได้
5. สื่อ-ทัศนอุปกรณ์ ยังสามารถจะช่วยให้เราได้เห็นกระบวนการบางอย่างที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า
6. สื่อ-ทัศนอุปกรณ์ ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียนมากขึ้น¹

¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, อุปกรณ์การสอน อนุสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา ประโยคประถมศึกษาตอนต้น (โครงการพัฒนาการศึกษา, 2503), หน้า

และยังได้จำแนกประเภทอุปกรณ์ไว้ดังนี้

1. อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประจำได้แก่ กระดานดำหน้าชั้น กระดานรอบห้อง
เรียน ป้ายนิเทศ ป้ายผ้าสำลี อุปกรณ์การเขียนและอัดสำเนา

2. อุปกรณ์ประเภทภาพและผัง เช่น รูปภาพ กราฟ แผนภูมิ แผนที่ และ
รูปโลก

3. อุปกรณ์ประเภทภาพยนตร์ ได้แก่ फिल्म สตรีป ภาพเลื่อน ฯลฯ

4. ภาพยนตร์

5. อุปกรณ์ประเภทสามมิติ ได้แก่ วัตถุของจริง ตัวอย่าง สิ่งของ หุ่น
จำลอง หุ่นล้อ กระบะทราย ตุ๊กตา

6. พิพิธภัณฑสถาน นิทรรศการห้องสมุด

7. อุปกรณ์ประเภทโสตทัศนศึกษา ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นเสียง เครื่อง

บันทึกเสียง

8. ชุมชนุมชนศึกษา การแรมคืน การทัศนศึกษา

9. นาฏการ เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติ ละคร โขน ลิเก หุ่นกระบอก

หนังตะลุง

10. การสาธิต

11. เบ็ดเตล็ด เช่น บัตรคำ สมุดภาพ เอกสารและหนังสือต่าง ๆ ¹

สกล นิลวรรณ ได้แนะนำเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ไว้ดังนี้

1. หนังสือเรียน หนังสืออ่านประกอบ หนังสือพิมพ์ พจนานุกรม

2. สภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม

¹กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, อุปกรณ์การสอน อนุสารประกอบหลักสูตร
ประถมศึกษา ประโยคประถมศึกษาตอนต้น, หน้า 6 - 7.

3. ของจริง เช่น ต้นไม้ ดอกไม้
4. หุ่นจำลอง ตุ๊กตา
5. ภาพ สมุดสะสมภาพ
6. ป้ายประกาศ ป้ายนิเทศ กระเป๋าผนัง
7. บัตรคำ
8. วิद्यุ
9. ผลงานของนักเรียนในคานต่าง ๆ
10. แผนที่ แผนที่ แผนผัง
11. เครื่องประกอบการเล่นละครอย่างง่าย ๆ อุปกรณ์ดนตรี
12. เครื่องใช้และวัสดุการทำอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กรรไกร กระดาษ สี

พู่กัน เป็นต้น¹

นอกจากนั้นแล้ว วิทยากร ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทยให้ดีขึ้น ครูควรรู้จักหาวิทยากรมาสู่โรงเรียนเสมอ เช่น บุคคลในท้องถิ่น เช่น เจ้าหน้าที่อนามัย ผดุงครรภ์ เกษตร ประชาชนผู้มีผลงานเด่นในคานต่าง ๆ เป็นต้น

การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสอนภาษาไทย ถึงแม้ว่าจะมีอุปกรณ์ที่ดีเพียงไร ก็ย่อมไม่บังเกิดประโยชน์สำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจและไม่รู้จักวิธีใช้ การเตรียมตัวครูซึ่งจะเป็นผู้ใช้วัสดุอุปกรณ์ทั้งปวงจึงจำเป็นที่สุด และควรจะได้จัดเตรียมให้พร้อมก่อนจะถึงชั้นใช้อุปกรณ์ นอกจากนั้นควรมีความรู้ในการผลิต ตลอดจนการเก็บรักษา ซ่อมแซม วัสดุอุปกรณ์ทั้งปวงให้คงประโยชน์ต่อไปอีกด้วย

การวัดผลและประเมินผล

สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรมย์ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการ

¹กรมศึกษาธิการ, วิธีพิเศษในการสอนภาษาไทย, หน้า 113 - 114.

วัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

1. เพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยของนักเรียนที่ตนจะสอนว่ามีความรู้เดิมมากน้อยเพียงใด เป็นการทดสอบก่อนจะลงมือสอน การทดสอบนี้จะช่วยให้ครูทราบว่าเด็กนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถทางภาษาในค่านี้นาน้อยเพียงใด เมื่อครูทราบพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแล้วจะได้สามารถเริ่มสอนได้ถูก ไม่ใช่เริ่มสอนโดยวิธีเดาสุ่มไปตามความคิดของตัวเอง
2. เพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถทางภาษาของนักเรียนเอง ในกรณีนี้หากโรงเรียนใดมีโครงการที่จะจัดสอนภาษาไทยโดยวิธีแบ่งเด็กตามความสามารถก็อาจจะทำได้
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนว่าไ้มีความก้าวหน้าและเกิดการเรียนรู้ขึ้นมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบว่าการสอนของตนมีประสิทธิภาพหรือไม่มากนักเพียงใด จะได้ปรับปรุงการสอนให้ประสบผลดียิ่งขึ้น
5. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ เป็นการทราบความก้าวหน้า และจุดบกพร่องของตัวเอง และปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
6. เพื่อช่วยให้ครูได้พิจารณาว่านักเรียนแต่ละคนมีขอบบพร่องทางการเรียนภาษาไทยในค่านี้อะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยแก้ไขและสอนซ่อมเสริมให้ดีขึ้น
7. เพื่อเร้าความสนใจให้นักเรียน เกิดความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาไทย
8. เพื่อทราบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาไทย และหาทางช่วยเหลือให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้น
9. เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาในด้านการเลือกวิชาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยต่อไป

10. เพื่อปรับปรุง วิธีการทดสอบและ ข้อทดสอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น¹
 การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3
 กระทรวงศึกษาธิการได้วางระเบียบไว้ดังนี้

1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
 2. การประเมินผล ปลายภาคเรียน เพื่อศึกษาผลการเรียน
 3. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน
1. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
- 1.1 วัตถุประสงค์
 - 1.1.1 เพื่อศึกษาว่าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะเรียนรายวิชานั้น ๆ เพียงใด เพื่อประโยชน์ในการจัดกลุ่มผู้เรียนตามระดับความสามารถ
 - 1.1.2 เพื่อสะดวกแก่ผู้สอนในเรื่องการสอนซ่อมเสริมและจัดโครงการสอนพิเศษให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน
 - 1.1.3 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด
 - 1.2 วิธีการประเมินผล การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนที่ควรนำมาปฏิบัติแบ่งออกได้เป็น 2 ประการคือ
 - 1.2.1 การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลประเภทนี้ให้ผู้สอนทำการประเมินก่อนลงมือสอนในคาบแรกของรายวิชานั้น ๆ
 วิธีการประเมินผลก่อนเรียน อาจทำได้ 2 วิธีคือ
 1. พิจารณาจากผลการเรียนเดิม
 วิธีการนี้อาจวัดได้ไม่เที่ยงตรงเนื่องจากมาตรฐานการเรียนของแต่ละโรงเรียนไม่เท่ากัน ทั่วผู้สอนจะใช้วิธีการนี้ก็ควรใช้ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์

¹สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์, วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา (แผนกวิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 95-96.

2. ทดสอบ

โดยการให้ข้อทดสอบมาตรฐาน หรือข้อทดสอบที่ผู้สอนจัดทำขึ้น ซึ่งเนื้อหาของข้อสอบนั้นต้องประกอบด้วย

- 2.1 คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียน
- 2.2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการ

เรียนสายวิชานั้น ๆ

การนำผลการประเมินผลก่อนเรียนไปใช้ได้ในเรื่องต่อไปนี้

- 1. วิเคราะห์ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนว่า
- 2. จัดแบ่งกลุ่มผู้เรียน
- 3. จัดเตรียมเนื้อหาวิชาและวิธีการเรียนการสอนให้

เก่งอ่อนเรื่องใด

เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน

1.2.2 การประเมินผลระหว่างเรียน

(1) ให้มีการประเมินผลทุกครั้งที่สอนจบแต่ละตอนหรือแต่ละบท เพื่อทราบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์หลักสูตรหรือไม่ เพียงใด และในการประเมินผลแต่ละครั้งนี้จะถือเป็นการประเมินผลเพื่อเก็บคะแนนระหว่างเรียนด้วยก็ได้

(2) ให้มีการประเมินผลเพื่อเก็บคะแนนระหว่างเรียนไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง

วิธีการประเมินผลระหว่างเรียน ในการที่ผู้สอนจะชี้จุดเด่นช่วยให้ผู้เรียนทราบ ผู้สอนจะต้องทำการวัดผลการเรียนว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชาที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด โดยพิจารณาใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ที่จะวัด เครื่องมือวัดเหล่านี้ได้แก่

- 1. แบบทดสอบ
- 2. แบบสอบถาม
- 3. แบบตรวจผลงาน

4. แบบสังเกต
5. แบบสัมภาษณ์
6. อื่น ๆ

2. การประเมินผลปลายภาคเรียน

- 2.1 วัตถุประสงค์ การประเมินผลในลักษณะนี้เพื่อศึกษาว่าเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในรายวิชานั้น ๆ แล้ว ผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์ตามกำหนดไว้เพียงใด
- 2.2 การประเมินผลปลายภาคเรียน การดำเนินการดังต่อไปนี้
1. ใช้ข้อทดสอบที่ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ของแต่ละรายวิชา
 2. พิจารณางานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติในกรณีที่ต้องการทดสอบภาคปฏิบัติด้วย

3. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อจะตัดสินว่าผู้เรียนสามารถผ่านในรายวิชานั้น ๆ หรือไม่ โดยการนำผลการประเมินผลการประเมินผลระหว่างภาคเรียนรวมกับการประเมินผลปลายภาคเรียนมาพิจารณาร่วมกันตามเกณฑ์ที่ผ่านรายวิชานั้น ๆ ดังนี้

คือ	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป
ผ่าน	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 50-79
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ได้คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ¹

สภาพของผู้เรียน

สภาพทั่ว ๆ ไปของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 ตามโรงเรียนที่เปิดสอนทั่วไปมีดังนี้

¹กรมการศึกษานอกโรงเรียน, คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 3-4 (กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์พระไพฑูริย์, 2523), หน้า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีหน้าที่การงาน หรือมีรายได้ประจำอยู่แล้ว ใช้เวลาหลังจากเลิกงาน หรือประกอบธุรกิจมาเรียน
2. มีรายได้พอที่จะใช้จ่ายในการเรียนได้เพียงพอ
3. นักศึกษามาเรียนด้วยมีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนความรู้ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะในทางหน้าที่การงาน หรือเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ดังนั้นนักศึกษาจึงเรียนด้วยความตั้งใจ เพราะมีจุดหมายปลายทางของตนเอง

สภาพทั่ว ๆ ไปของนักศึกษาที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับ 3 ในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม

1. นักศึกษาส่วนใหญ่จะช่วยพ่อแม่ทำงาน เช่น ทำสวนยาง ทำนา ทำสวน
2. ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้ประจำจากการประกอบอาชีพ
3. นักศึกษาต้องใช้เวลาเรียนตลอดทั้งวัน และต้องพักประจำในโรงเรียน ไม่มีโอกาสที่จะประกอบอาชีพ หรือช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานเพื่อหารายได้ให้กับตนเอง
4. ผู้ปกครองของนักศึกษา รวมทั้งนักศึกษามีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การเรียนศาสนา การเรียนวิชาสามัญเป็นผลพลอยได้ หรือเกิดจากความเกรงใจโตะครู สืบเนื่องมาจากรัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนเฉพาะ โรงเรียนที่เปิดสอนวิชาสามัญด้วย และการให้เงินอุดหนุนจะนับจากจำนวนนักศึกษาที่เรียนวิชาสามัญอีกด้วย ดังนั้นโตะครูส่วนใหญ่มักจะขอรับให้นักศึกษาเรียนหลักสูตรวิชาสามัญคู่กับวิชาศาสนา การเรียนวิชาสามัญของนักศึกษาจึงไม่ใช่จุดมุ่งหมายหลักของนักศึกษา¹

จะเห็นได้ว่า สภาพของผู้เรียนระหว่างนักศึกษาในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป กับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามนั้นมีความแตกต่างกันมาก จากสภาพทั่ว ๆ ไปเหล่านี้จะส่งผลให้เห็นถึงบรรยากาศในการเรียน สัมฤทธิผลของการเรียนและผลด้านอื่น ๆ ได้พอสมควร

¹ภาคศึกษา 2, รายงานการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาของปอเนาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา 2, 2512), หน้า 95-96.

ผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อม

สมิธ (Smith) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมในบ้านมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียน ค่านิยม และทัศนคติของเด็กจะเหมือนกับค่านิยมและทัศนคติของพ่อแม่ และกล่าวอีกว่า เด็กส่วนมากเรียนรู้โดยตรงจากพ่อแม่ของเขา¹

การที่จะให้ผู้ปกครองและสิ่งแวดล้อมมีส่วนส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการใช้ภาษาไทย โรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทที่จะดำเนินการเพื่อการส่งเสริมดังนี้

1. สร้างความชื่นชมในภาษาไทยและให้เห็นประโยชน์ในการใช้ภาษาไทย
2. สร้างบุคลากรประเภทที่ชุมชนไทยมุสลิมภาคใต้นิยมและนับถือเป็นตัวอย่าง
3. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธกับชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
4. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไทยมุสลิม
5. สร้างความเข้าใจในหมู่ชุมชนไทยมุสลิมว่าการรู้ภาษาไทยจะเป็นหนทางทำให้การดำรงชีวิตดีขึ้น²

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาที่สองไ้มีผู้ศึกษาค้นคว้ากันบ้างพอสมควร คงจะกล่าวต่อไปนี้

¹Mildred Beatty Smith, School and Home: Focus on Achievement in Development Programs of the Educationally Disadvantaged, (New York: Teacher College Press, 1968), p. 92.

²ภาคศึกษา 2, วิธีพิเศษในการสอนภาษาไทย วิชาเลือกในหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาใช้เฉพาะวิทยาลัยครูยะลา (ศูนย์พัฒนาการศึกษา ภาคศึกษา 2, 2516), หน้า 110.

มารีทีเนซ (Martinez) ได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองแก่ชาวเปอร์โตริกันในเมืองนิวยอร์ก โดยใช้แบบสอบถามถามผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการเตรียมตัวครู ประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนและเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอน ตลอดจนเรื่องราวอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยเฉพาะวิธีสอนและเทคนิคการสอน ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการสังเกตไปสังเกตการสอนของครูผู้สอน ซึ่งเลือกแบบสุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายสำคัญของโครงการสอนภาษาอังกฤษแก่ผู้พูดภาษาสเปน คือ ช่วยให้คนที่มิงานทำอยู่แล้วทำงานได้ดียิ่งขึ้น และช่วยคนว่างงานให้หางานทำได้
 2. มีโครงการ 2 โครงการ ใน 5 โครงการ ที่ทดสอบนักเรียนเพื่อจัดระบบความสามารถทางภาษาอังกฤษต่าง ๆ กัน
 3. ครูที่ตอบแบบสอบถามประมาณ 75% พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ นอกจากนั้นผู้พูดภาษาสเปน
 4. ครูที่ตอบแบบสอบถามประมาณ 45% บอกว่าเคยเรียนวิธีสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือเป็นภาษาต่างประเทศ หรือเรียนภาษาศาสตร์
 5. วิธีสอนที่ครูชอบใช้ คือ วิธีสอนแบบ ฟัง-พูด (Audio-Lingual Method) และเน้นทักษะการฟังและการพูดเป็นขั้นแรกในการสอน
 6. การให้เวลาฝึกอย่างเพียงพอจะช่วยพัฒนาภาษาอังกฤษของผู้เรียนเท่า ๆ กับคุณภาพของการสอน ความถนัดทางภาษา ความบากบั่น และสติปัญญาของผู้เรียน
- นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงการดำเนินโครงการสอนให้เป็นปัจจุบัน
อยู่เสมอ¹

¹Antonio J. Martinez, "An Analysis of the Present Status of the Teaching of English as a Second Language to Puerto-Rican Adults in New York City," Dissertation Abstract, (1970): 5749-A.

ฮาส (Hass) ได้สำรวจทัศนคติของครูประถมศึกษาที่มีต่อการสอนเด็กที่มีลักษณะค้อย (Disadvantaged Children) และความเห็นเกี่ยวกับโครงการฝึกหัดครูในอนาคตโดยใช้แบบสอบถาม ตามครูจำนวน 332 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองเคนเวอร์จำนวน 36 โรงเรียน สรุปผลได้ดังนี้

1. จากแบบสอบถามที่ไ้รับคืนมา 295 ชุด มีครู 37% ที่มีประสบการณ์การสอน 1-3 ปี
 2. โครงการฝึกหัดครูมีช่องว่างอย่างมากกับการเป็นครูในห้องเรียนที่มีลักษณะค้อย (Disadvantaged Area Schools) ในเมืองเคนเวอร์ ที่สำคัญคือการเตรียมครูยังไม่เพียงพอสำหรับงานที่จะจะทำ
 3. ครูเห็นด้วยอย่างมากกับผู้สำรวจว่า โรงเรียนต้องรับผิดชอบในการช่วยให้เด็กมีทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ และครูเหล่านั้นต้องการการเตรียมอย่างเพียงพอ ทั้งระยะก่อนออกสอนและระยะออกสอนเพื่อที่จะให้งานนี้สำเร็จ เขาเชื่อว่าสถาบันฝึกหัดครูควรจะเน้นการเตรียมครูประถม เพื่อสอนในโรงเรียนในห้องเรียนที่มีลักษณะค้อยโดยเฉพาะ และโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือในการช่วยครูให้มีความสำเร็จ และความพึงพอใจในการสอนเด็กที่มีลักษณะค้อย
 4. ครูจำนวนมากเห็นว่า การจัดชั้นขนาดเล็ก การช่วยเหลือในรูปแบบของวัสดุช่วยสอน ค่าใช้จ่ายในการสอน คนช่วยงานในห้องเรียน และสิ่งพิเศษคล้าย ๆ กันนี้มีความสำคัญมากกว่าการเพิ่มเงินเดือน
 5. ทัศนคติและการเตรียมของครูเป็นองค์ประกอบสำคัญกว่าเชื้อชาติหรือพื้นฐานทางสังคม และทางเศรษฐกิจของครูที่จะสอนเด็กกลุ่มนี้ให้ไ้คผล และเขาเชื่อว่า เขาจะไ้ประโยชน์มาจากการเรียนวิชาที่เกี่ยวกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของเด็กที่เขาสอน ทฤษฎีการเรียนรู้ เทคนิคในการควบคุมชั้น และการสร้างวินัยที่ดี และสถานการณ์การเรียนรู้อื่นๆ เขาไม่เชื่อว่าครูจะไม่หวัง หรือต้องการไปเยี่ยมบ้านนักเรียนในห้องเรียนซึ่งเขาสอน
- ความเห็นของครูเกี่ยวกับโครงการฝึกหัดครูในอนาคตสรุปได้ดังนี้

1. โครงการเตรียมครู ควรมีวิชาซึ่งเมื่อสำเร็จแล้วสามารถนำไปใช้

ในโรงเรียนท้องถิ่นที่มีลักษณะดังกล่าวโดยเฉพาะ

2. โครงการเตรียมครู ควรเน้นในวิชาต่อไปนี้ การศึกษาเด็กเล็ก เทคนิคการเริ่มอ่าน การพัฒนาตนเอง การจูงใจเด็กที่มีลักษณะค่อย เทคนิคพัฒนาภาษา ประสิทธิภาพการฝึกงาน เทคนิคในการสร้างวินัยที่ดี สังคมชนบทและชีวิตเด็กที่มีลักษณะค่อย และจิตวิทยาการเรียนการสอน

3. โรงเรียนประถมศึกษาคควรร่วมมือกับวิทยาลัยในการสอนเด็กที่มีลักษณะค่อย และครูควรทำงานอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์วิทยาลัยครู

4. ควรมีการวัดผลการบริการและการช่วยเหลือที่ให้แก่ครู และสำรวจความต้องการของครูประถมศึกษาซึ่งสอนเด็กที่มีลักษณะค่อยเสมอ เพื่อหาทางช่วยเหลือครูให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในท้องถิ่น¹

รัตนา สิริพานิช ใควิจัยเรื่อง "ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของเด็กเริ่มเรียนที่ไม่ได้พูดภาษากลาง" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแรกเข้าเรียนในจังหวัดปทุมธานี ประมาณ 200 คน ผลสรุปโดยย่อดังนี้

โดยทั่วไปแล้วนักเรียนแรกเข้าเรียนที่พูดภาษามาเลเซียที่บ้านจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อ่าน เลขคณิต และเขียน โดยใช้ภาษากลางสู่นักเรียนในภาคกลางที่ใช้ภาษากลางเป็นประจำไม่ได้ และยังรู้เด็กที่พูดภาษาถิ่น เช่น ไทยเหนือ ไทยใต้ หรือไทยอีสานไม่ได้

นอกจากนี้ยังปรากฏว่านักเรียนเริ่มเรียนที่พูดภาษามาเลเซียที่บ้านและไปโรงเรียนตามเกณฑ์บังคับ ถ้าตกซ้ำชั้น ป.1 แล้วจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เขียน และฟัง

¹V. June Hass, "A Survey of Primary Teachers Concerning Attitudes toward Teaching Disadvantaged Children and Opinions about Future Teacher Training Programms," Dissertation Abstract, (1970): 4055A-4066A.

ก็คิดว่าพวกเดียวกันที่เพิ่งเข้าเรียนใหม่โดยยังไม่ค่อยชำนาญ¹

ประสิทธิ์ เวชสุวรรณค์ ได้กล่าวไว้ว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีประชากรชาวไทยมุสลิมอยู่เป็นจำนวนมากนั้น มีปัญหาทางการศึกษาอยู่หลายอย่าง สรุปได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาประชาชนขาดความสนใจในการศึกษา
2. ปัญหาประชาชนไม่รู้หนังสือหลังจากจบการศึกษาแล้ว
3. ปัญหาประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำ
4. ปัญหาประชาชนไม่พูดภาษาไทย
5. ปัญหาของการศึกษาในปอเนาะ
6. ปัญหาประชาชนเคร่งครัดในความเชื่อที่ล้าสมัย
7. ปัญหาประชาชนขาดความสำนึกในความเป็นไทย²

นอกจากนี้ ประสิทธิ์ เวชสุวรรณค์ ยังได้เสนอแนะไว้ในเอกสารเล่มเดียวกันนี้ว่า การที่จะพัฒนาการศึกษาในสี่จังหวัดชายแดนนั้น รัฐบาลควรทำดังต่อไปนี้คือ

1. ปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้น
2. ยกกระชับการศึกษาให้สูงขึ้น
3. ทำให้โรงเรียนเป็นที่ดึงดูดความสนใจ
4. แก่การศึกษาปอเนาะให้ถูกต้องทาง
5. แก่ความไม่กระตือรือร้นในการอาชีพ

¹ รัตนา ศิริพานิช, "ความเข้าใจในการฟังและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่พูดภาษาไทยกลางในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและภาษามลายูในจังหวัดปัตตานี," (ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2507), หน้า

² ประสิทธิ์ เวชสุวรรณค์, "การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณาภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2509), หน้า 90 - 124.

6. แก้อั้วความตระหนี่ต่อการศึกษา
7. ใช้เด็กในทางที่ถูกต้อง
8. แก้อั้วความรู้สึกทางชาตินิยมให้ถูกต้อง
9. ใช้การติดต่อ (Communication) ให้เกิดประโยชน์แก่อการศึกษา
10. สร้างสัญลักษณ์แห่งความเป็นไทยขึ้นโดยเฉพาะการที่ช่วยให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถพูดภาษาไทยได้¹

¹ประสิทธิ์ เวชสุวรรณค์, "การพัฒนาการศึกษาเพื่อบูรณภาพของจังหวัดชายแดนภาคใต้," หน้า 132 - 170.